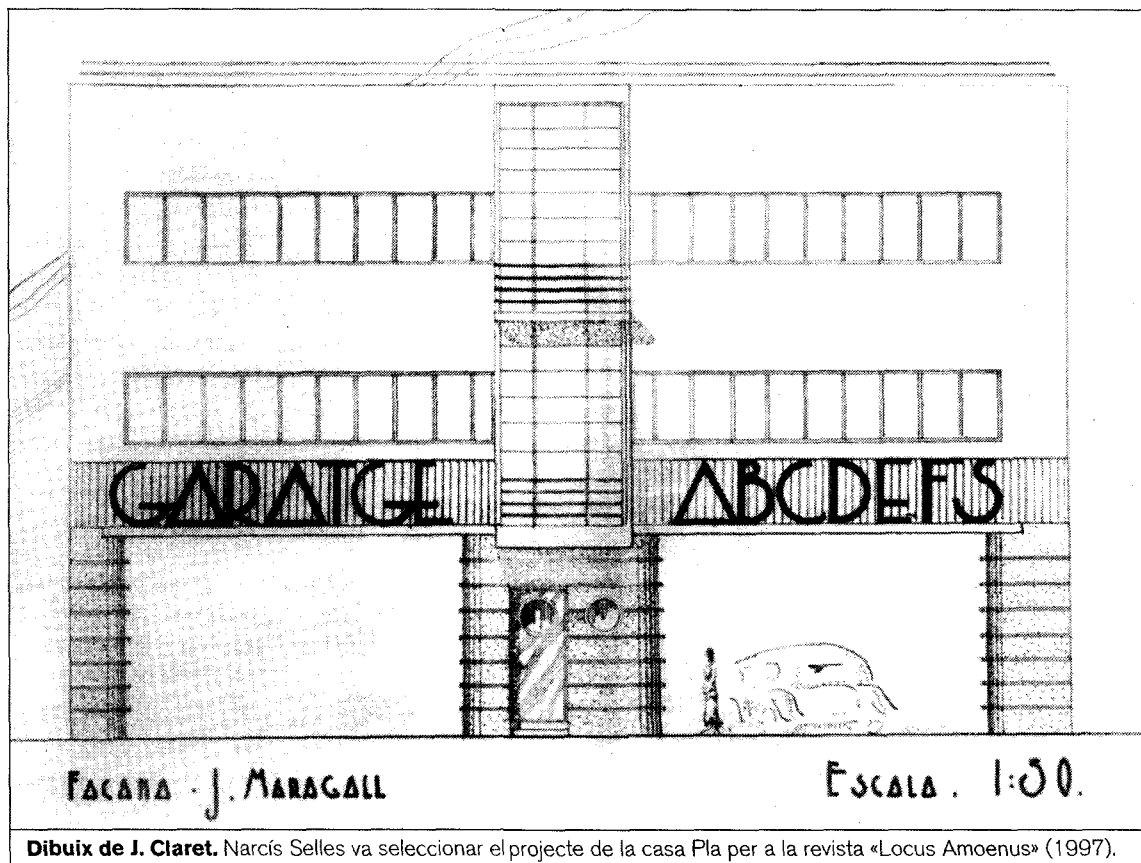

Un edifici emblemàtic en perill

Fa unes setmanes, des del Diari de Girona, s'alertava de l'estat d'abandonament en què es troba la casa Pla, obra de l'arquitecte Josep Claret. L'advertiment em va semblar molt just i especialment oportú. D'una banda, perquè jo mateix, temps enrere, havia triat el projecte original d'aquesta obra, datat el 1934, com una de les mostres més significatives de l'arquitectura racionalista feta a la nostra ciutat. I de l'altra, perquè amb la informació periòdica es contribuïa a portar a l'espai públic un tema que afecta la ciutadania. Un interès que s'ha materialitzat amb la crida d'un grup de persones representatives de diferents sectors artístics i culturals de Girona (E. Ansesa, N. J. Aragó, L. Bosch, J. Clara, N. Comadira, M. Dalmau, J. Fàbrega, C. Ortiz, A. Rossich, F. Torres Monsó, etc.), que ha rebut l'adhesió de Carles Bosch, president del Col·legi d'Arquitectes, a favor de la necessària acció rehabilitadora i protectora d'un edifici que forma part de la memòria històrica i el patrimoni cultural de la col·lectivitat.

Un patrimoni que es podria veure novament afectat per la política d'unes determinades empreses que compren edificis d'innegable valor històric, fins i tot catalogats pel Col·legi d'Arquitectes, i després permeten la seva degradació a fi de poder justificar el seu futur enderrocament i la construcció de nous blocs. I el més greu és que tot això passi amb la passivitat de les institucions i els poders públics, en especial de l'Ajuntament, que n'és responsable directe.

Durant el tardofranquisme, el Col·legi d'Arquitectes, el d'Aparelladors, les associacions de veïns, els moviments culturals i les forces democràtiques, moltes de les que avui tenen responsabilitats de govern, prenen

Dibuix de J. Claret. Narcís Selles va seleccionar el projecte de la casa Pla per a la revista «Locus Amoenus» (1997).

posició davant les maniobres especulatives fruit de la connivència entre certs constructors i les institucions oficials del moment. L'obra de R. Masó fou de les que va moure més mobilitzacions de suport, i avui tothom té clara la pertinència de protegir el seu llegat arquitectònic. Però a Girona sembla que tot s'acabi amb en Masó, com si més enllà del Noucentisme finís la història i tot resultés nimis i irrellevant. I, sortosament, això no és així, perquè la major part d'aportacions arquitectòniques derivades del moviment modern són posteriors a la figura masoniana.

Per aquest motiu crec que val la pena conèixer, encara que sigui succintament, els principals trets d'un personatge i d'una obra que va contribuir a obrir nous camins a l'arquitectura de la nostra ciutat. Josep Claret Rubira (Girona, 1908-1988), fill d'un mestre d'obres, va

ser deixeble de J. L. Sert, gran impulsor de l'avantguarda i més tard arquitecte de prestigi mundial des de la Universitat de Harvard. El jove Claret va adoptar durant uns quants anys una posició d'avantguarda afí a la del seu brillant preceptor, bàsicament en l'assumpció decidida de les formulacions de Le Corbusier; també va estar associat al Grup d'Artistes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània (GATCPAC) i va fer unes destacades aportacions a l'arquitectura racionalista dels anys trenta a Girona. Lamentablement, un cop Claret s'instal·là definitivament a la ciutat la seva obra anà emprant un tomb involutiu, amb alts i baixos, davant el conservadorisme ambiental, la crisi de les primeres avantguardes i, més tard, els efectes de la guerra, però abans deixà unes valuoses realitzacions altament representatives de

l'esperit modern i progressista.

A més, cal destacar que Claret, coneador també del dibuix i la pintura, ha estat l'únic artista plàstic de la ciutat de Girona que, en rigor, es pot situar dins les avantguardes històriques. Fins i tot J. M. Bonet l'inclou en el seu diccionari de l'avantguarda, editat a Madrid l'any 1995. Claret formà part de la mítica revista *Hèlix*, on també col·laboraven S. Dalí, J. V. Foix o L. Buñuel; participà en exposicions internacionals a les galeries Dalmau de Barcelona; i la seva obra fou valorada per crítics de la importància de J. R. Masoliver o S. Guasch. A més, va escriure en publicacions com la barcelonina *D'ací i d'Allà*, la madrilenya *Filosofia y Letras* o la gironina *Víctors*, i també a *L'Autonomista* de D. Rahola.

A Girona, Claret formava part d'un entorn intel·lectual arrelat a un liberalisme de progrés en què

coincida amb altres membres de la seva generació, com E. Blanc, J. M. Corredor, L. Franquesa, J. Planes, C. de Palol o F. Riuró. Un grup jove, estretament vinculat a les iniciatives de la societat civil, que, a grans trets, recollia l'herència ideològicocultural dels C. Rahola i M. de Palol, i que en el terreny polític se situava entre Acció Catalana i ERC. Durant la guerra, fou oficial de l'exèrcit de la república. Posteriorment, els seus vincles familiars amb els Rodríguez de Miguel el salvaren d'una represàlia violenta per part del franquisme, tot i això fou enviat a Menorca on encara féu algunes aportacions arquitectòniques rellevants.

Al llarg de l'època franquista, Claret va construir molt per la costa mediterrània, sobretot arran de l'esclat turístic, i, com a arquitecte municipal, no va destacar precisament pel seu rigor i escrupolositat. També escrigué un parell de llibres prou interessants, l'un sobre l'influx del clima i els condicionants geogràfics en les diferents tipologies arquitectòniques, i l'altre sobre mobiliari. A Girona participà en activitats del Cercle Artístic.

És de lamentar que un autor tan representatiu de l'esperit dels anys de la república, malgrat la seva deriva posterior, no hagi tingut cap mena de reconeixement oficial a la seva ciutat. Fins i tot, fa un parell d'anys, l'Ajuntament va desatendre una sol·licitud perquè se li dedicés un carrer a causa de la seva actitud durant el règim dictatorial. Tampoc cap de les diverses exposicions retrospectives que des del Museu d'Art, les Sales Municipals o el Museu d'Història s'han celebrat a Girona ha tingut en compte la seva figura.

Seria ben trist que tota aquesta diguem-ne desmemòria tingués com a colofó la pèrdua progressiva i irreparable d'una de les obres més representatives del moviment racionalista a Girona, la casa Pla, a causa d'interessos privats i del desinterès dels responsables polítics.